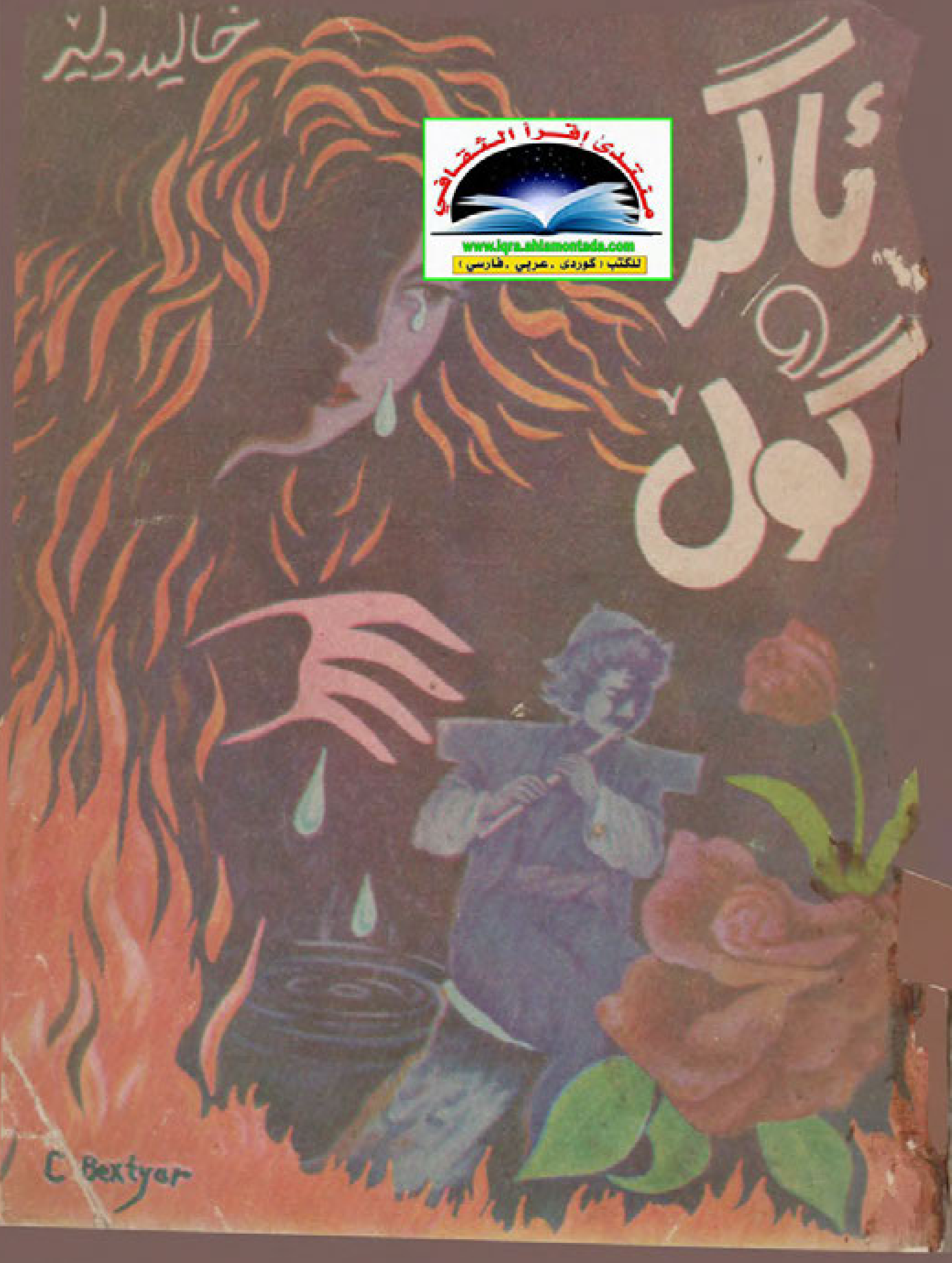

منتدى اقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com
للكتب (كوردي . عربي . فارسي)

ئاگر و گوڵ

خالید دلێر

چاپخانەی دار السلام - بەغدا

ئاگر و گوڵ پێشکەشە:

- بەو نەبەردانەی ئاگـــر هەڵئەکــەن بۆئەوەی دڕکو داڵی پێ بسووتێنن .

- بەو دڵسۆزانەی لە شوێنی ئەو دڕکو داڵــــە سووتاوەدا گوڵ ئەچێنن .

- (بەو ئاگرە کە دڕکو داڵ ئەسووتێنێ) !!

- بە گوڵ کە نموونــەی جـوانیو نیشـــانەی خۆشەویستی یە .

٢٤ی - تشرینی دووەمی - ١٩٦٨

خالید دلێر

سەرەتا

ئەم کوردستانەی ئێمە ، بە ئاوو هەوای ساف و بێ گەردی ، بە دارستانانی چڕو زەبەندی ، بە دەشتە پانەکانی پڕر شیناوەردی ، بە چۆماوو گۆماوی ، بە دیمەنەکانی دلڕفێن و خۆ کردی وەکوو (تابلۆ) یێکی نایاب وایە کە بە دەست و پەنجەی هونەرمەندێکی چازان و لێزان نەخش کرابێ •

بەهاران دەشت و کێوو نەهاڵ و قەد پاڵ ، دۆڵ و دەرەو هەوراز و نشێوی وولات بە رایەخی مەخمەرینی سەوزە گیا فەرش دەکرێ و بە گوڵ و گوڵوکی رەنگاو رەنگ دەرازێنرێتەوەو چریکەی بولبولان و جریوەی هەل و باڵندە دەگاتە کەشکەشانی فەلەک و بەزمێکی شایانە لە هەموو کەلێن و قوژبنێکی بەرپا دەبێ • خێلاتی مەرڕداری کورد چادرو

چیغیان تێك ئەنێن و لــە هەموو لایێکی کوردســتانەوە بەرەو کوێستانان ئەکەونە ڕێ .

نم نم باران بۆ ئەوانەی لە کۆساران لــە بــن ڕەشــمالان دانیشتبن وەك زەم زەمــەی مۆسیقایێکی بەسۆز وایەو بۆ ئەوانەش لە پـێ دەشتەکان دانیشتبن تروسکەی ئاگری ڕەشمالان لـە هەوای پرر هەورو هەلا دا وەك جریوەی ئەستێرانە لـە ئاسمانی شەوێکی شەوەزەنگیدا . شاعیرێك لە شاعیرە بێ ناوەکانمان بە وەحی ئەودیمەنە ووتوویە :

تروسکەی ئاگری سیا ماڵت بۆ
خۆش خۆش مەدرەوشا جەدامانەی کۆ

بە هاوین کاتێ پیاو چاوێك بە دەشتەکانا ئەخشێنی دەبینێ گوڵی زێرڕینی دەغڵو دان وەکــوو کۆگـای زێڕرو خەزینەی لەچەرو چاو چنۆکان بەسەر یەکـا کەوتوە ، لە لایێك دروێنەوانان داسی تازە ساویان لە قەفی گەنم و جۆو دانەوێڵە خستۆتە کارو بـە صەدان (مەلۆ)یان لە شوێن خۆیان بەجێ هێشتوەو لەبــەر خۆرە تاوی هاوین بۆ کۆکردنەوەی بژیوی زســتان

جواناو ئه ڕێژن . كۆمه‌ڵێكی تر جووتیار به (ئۆحه ، ئۆحه) دوای چه‌ند گایه‌كی جه‌له كراو كه‌وتوون‌و خه‌ریكی (گێره)ن ، هه‌ندێكی تر (شه‌نه) یان به‌ ده‌سته‌وه‌یه‌و په‌یتا په‌یتا دائه‌نه‌ونه‌وه‌و هه‌ڵده‌ستنه‌وه ، خه‌رمان سوور ئه‌كه‌ن .

له باخـــان دارو دره‌خت وه‌كوو نۆ بووكــان خۆیان به حه‌وت قه‌ڵه‌م ئارایش داوه‌و له ژێر قورسایی خشڵی میوه‌ی ڕه‌نگاو ڕه‌نگی هه‌مه ڕه‌نگ‌دا ســه‌ری لك‌و پۆپیان داخستوه‌و چاوه‌نواری په‌نجه‌ی باخه‌وانن كه ده‌ستی به‌رێ‌و سه‌ری شه‌رمیان پێ هه‌ڵبڕێ .

پاییز دیمه‌نێكی تری هه‌یه ، گه‌ڵای داران هه‌ر وه‌ك ترسی سه‌رمای زستانیان ڕێ نیشتبێ ، ڕه‌نگیـــان زه‌رد ده‌بێ‌و یه‌ك له دوای یه‌ك هه‌ڵ ده‌وه‌رن ، ڕایه‌خی سه‌وزه گیا كاڵ ده‌بێته‌وه‌و ڕه‌نگی ده‌په‌ڕێ ، سه‌رتاپا خواری ووڵات كراسێكی « تافته » ی زه‌رد له‌بـــه‌ر ده‌كا ، باڵنده ده‌ست ده‌كه‌ن بـــه كۆچ‌و ڕه‌و لـــه كۆێستانه‌كانی كوردستانه‌وه به‌ره‌و گه‌رمیانێ ده‌كه‌ونه ڕێ،یان له په‌سارو ، با په‌نایان خویان كروشم هه‌ڵدێنن

خێڵات لە هەوارانەوە بەرەو خوار دەبنەوە ، پێشەنگی سوپای زستان هەڵدەکاتە تەپو تۆزو هاررەو گرمەی بـا لەشیوودۆڵاندا هەنگامـــە ئەگێرریو دانشـتوانو باڵندەو گیانداران ووشیار ئەکانەوە کـە خۆیان بـــۆ بەربەرەکانی زستان ئامادە بکەنو ئەوەی هیچی لە بارا نی‌یە بلا مەیدان چۆڵ کاو را بکات، کتـو پرر تیپی سەرماو سۆڵو کرریوەو شلیوە دەدەن بەسەر ووڵاتا ، دەست دەکەن بە داگیر کردنیو خەڵاتی سپی بەفـر هەموو شتێك لە خۆیـــەوە ئەپێچێو لێفـــەو بەرەی فەقیران ئەدرری .

ئەم دیمەنە جۆر بە جۆرانە ، ئەم گۆررانە یەك لــــە دوای یەکەی بەسەر ووڵاتماندا دێتو خاکمان وەکوو تازە بووکی دەوڵەمەندان هەر دەمە کراسێکدا دەکەنێو کراسێك دەبەر دەکا ، هـەر کاتەی بەرگێ دەپۆشێو هەر ساتەی نـــازێ دەفرۆشێ ، جـــارێ دەگریو جـــارێ پێدەکـــەنێ ، فەصلێ‌دەبەخشێو فەصلێ‌دەستێنێ ، بــــە هەزاران جـوور دەگـــرێو دەبارێنێ ، دەگۆرریو دەگۆرێنێ ، لەگەڵ هـــــەر

گۆررانێك دڵی ئینسان دادەخورپێنێو پـــاو ئەخاتــە دەریای بێ بنـــی (هەست)و دەیهاوێتە ناو (بیر)ی قووڵی (بیر)ی ووردو (وورد بوونەوە)و مێشـکی بە هەزارانو یەك (هۆ) ئەجووڵێنێ •

- ٢ -

ئاو لە جێگایەکا پوونگی خواردەوە ڕێگایەك بۆ خۆی ئەکاتەوە ، بیریش هـــەر وایـــە کە لە مێشکا پوونگی خواردەوە پێویستی بە وەدەرخستن دەبێ ، ئەویش بـە (تەعبیر) لـــە هەستی دەروون پێکدێو هەستی دەروونیش بە قسە دەرئەبرردرێ • قســەش دوو جوورە قسەمان هەیە ، قســـەی بە (وەزن)و (قافیە) کە پێی ئەگوترێ (شـیعر) • ئــــەوەی (وەزن) و (قافیە)ی نەبێ (نەسر)ە •

شیعرو شاعیریو کوردستان لێك بێگانە نــین ، دیمەنی ڕەنگاو ڕەنگی خۆرسکاوی کوردستان ، ژیانی خەڵـــك ، کارەساتەکانی مێژوویی ووڵات هەمیشــە سەرچاوەی (وحی) و (ئیلهام) بوون بۆ خوێندەوارو

نەخوێندەواری کوردو هانی داون (تەعبیر) لەکوڵوکۆی دەروونی خۆیان بکەن • هەر بۆیەشە کە لــە چاو چلۆنایەتی بـاری خوێندەواری وولات ، کوردســتان شاعیری زۆرن • سوپەهبود (رەزمارا) لــە کتێبی (جغرافیای نظـامی کوردستان)دا دەڵـێ : « خەڵکی کوردستان بە تەبیعەت شاعیرن » • کۆنترین نموونەی شیعری کوردی وەکوو باس ئەکرێ گۆیا ئەو پارچە شیعرەیە کە لەسەر پێستی ئاسك نووســراوەو لــە ئەشکەوتەکانی (جێشـــان) و (هــــەزار مێـــرد) دۆزراوەتەوەو تاریخی دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای بڵاو بوونەوەی دینی ئیســـلام لەکوردســتان • ئەمـــەش نموونەیەکی ئەم شیعرانەیە :

« هرمزگان رمان ، ئاتران کوژان
وەشان شاردەوە گەورە گاوران
زنو کنیکان وەدیل بشیان
مێرد ئازا تلین ، جە رووی هوونیان »(۱)

---

(۱) رەشید یاسمی لە لاپەرە (۱۲۹ ی کتێبــە کەی (کورد) باسی ئەکا و علاءالدین سجادیشـــس لە لاپەررە (۱۳۰)ی (مێژووی ئەدەبی کوردی) دا لێ‌وەرگرتووە•

ئەم پارچە شیعرە ئەگــەر راست بێ نموونەی زمانی کوردیمان لە سەرەتای ئیسلاما پێشان ئەداتو وەکوو ئەبینین لەگەڵ لەهجــەی ئیمڕۆی شارەزوور جــاوازێکـــی ئــەوتۆی نیيە ، جگــە لـــەوەی (وەزن) ێکی ئەو سەردەمەی شــیعری کوردیمان ئەداتە دەستو ئەگـــەر سەرنجی لێ بدەیــن دەبینین دەگـــەڵ وەزنی گۆرانی ئیمرڕۆی کوردی وەکـوو یەکن ، با بزانین :

وە یادت مەیۆ ، شەوەکەی لێو جۆ
ئەزیەت کردن من ، مـەکەو لاوەی تۆ

هەر ماڵی گیــکی ، خۆم تەنیا گۆڕێ
نەزری ئەڵلا بوو یارم نەتۆڕێ

ئەم دوو شیعرە گۆرانی یەکن کە لـــە ناوچەی (جوانڕۆ)و دەورو بــەری (کرماشان) داکەوتوەو دوکتۆر (لطفعلی صورتگر) استادی دانشگای تاران ساڵی ۱۹۳۸ لـە ژمارەیێکی گۆڤاری ئەدەبی (مهر)دا لە ژێر عنوانی (یك شــعر آسمانی) باسی دەکات ،

وەکوو ئەبینین (وەزن) یان هەر (وەزن)ی (هرمزگان
زمان ..... هتد) ..

- ٣ -

سەرەرای هەموو ئەو تەنگ‌و چەڵەمەو کۆسپانەی لەبەر چلۆنایەتی تایبەتی کوردستان هاتۆتە سەر رێگای پێشکەوتن‌و خزمەتی زمانی کوردی‌و سەرەرای ئەوەی سالانی دوایی چەرخی رابردوو خەلك بە کوردی‌یان نە دەنووسی‌و لە چەرخی بیستەمیشدا گەلێك جار نەك هەر بو لەناو بردنی بەڵکوو بو تواندنەوەو شوێنەوار بررینەوەی زمان‌و نەتەوەی کوردیش لە لایەن شوفێنی‌یە رەگەز پەرستەکانەوە هەوڵ‌و تەقەلا یەکی زۆر دراوە ، هێشتا بە دەیان شاعیرو ناوداری وەکوو (ئەحمەدی خانی) و (مەلای جزیری) و (مەولەوی تاوگۆزی) و (مەلا مستەفای بێسارانی) و (مەلا خدری نالی) و (مستەفا بەگی کوردی) و (شیخ رەزای تالەبانی) و (مەلا سالحی حەریق) و (حاجی قادری کۆیی) و

(میرزا ڕەحیمی وەفایی) و (شێخ بابای غەوسابادی)
و (میرزا مستەفای دلی دلی) لە گۆشـــەو کەناری
کوردستان ، لـە کونجـــی (حوجرەی فەقێ) یان‌و
نوژینی (تەکیە) کان لەبەر ڕووناکی (چـرای ڕۆن
گەرچەك)و (قوتیلەی نەوت) ، بە (دەقنە)و (نانی
ڕاتبە) خۆیان پێ گەیاندوەو هەر یەکەیان لە گەنجینەی
ئەدەبی کوردیدا (چاوە) یێکی تایبـەتی‌و گەورەی
بۆ خۆی کردۆتەوە •

لەپاش شـــەڕی یەکەمیشەوە تا ئێستا نەتەوەی
کورد بە دەیان شاعیری تری وەکوو (بێ کـەس) و
(پیرە مێرد)و (گـۆران)و (هێمن)و (خاڵەمین)و
(عەتری گلۆلانی)و (حەقیقی بۆکانی)و (أحمـــد
نامی جزیری) پێ گەیاندوە کە لـــە مەیدانی شیعرو
ئەدەبدا هەریەکەی (کەڵە مێرد) یکە بۆ خۆی •

ئەگەر لە سایەی نووسینەوە ، ئیمڕۆ دەتوانین
لە مێژووی ئەدەبی زمانەکەماندا ناوی دەیان بەڵکـوو
سەدان شاعیر بدۆزینـەوە کـــە ئاسەواریکیان لەپاش
بەجێ ماوە ، دەش توانین بە دەیان (شـــاکار)ی وا

پێشان بدەین کە بە درێژایی مێژوو دەم بە دەم و زار بە زار گەڕاوەو گەڕاوەتەوە تا گەیشتوەتە ئێمە ، بێ ئەوەی کەسێ خۆی ماندوو کردبێ بزانێ خاوەنــی کێیە ، باوەڕ ناکەم کەسێك هەبێ بزانێ خاوەنی ئەو شاکارە ئەدەبی یانەی کــە لــە کوردەواری دا بە ناوی (بەیت) مەشهوورن کێن • بەیتی (کاکــە مــەم و خاتوزین) کە (خانی) مەم و زینەکەی خۆی لەسەر بینا ناوەو (لاسە گوڵ و خەزاڵ)و (شۆڕڕە لاــی باڵەکی یان)و (خەج و سیامەند)و (قەل و گوڵە زەرد)و (دمدم) و (شیخی سەنعان) و (سێلم ئاغا)و (زەنبیل فرۆش)و (خانزادی سۆران) هــەر یەکـە دەنــکە گەوهەرێکن لەو (ملوانکە) نایابەی کە پێی دەڵێین (شیعرو ئەدەبیاتی کوردی)و هــــەر یەکە دەست و نەخشی (شاعیر) ێکی ووردە کە وەکــوو (سەربازی بێ ناو) بێ ئەوەی ناوێك لە خۆی بەجێ بێڵێ ،میراتێکی بەنرخ و هێژای بۆ نەتەوە کەی بەجێ هێشتوە • . .

- ٤ -

پاش ئەوەی کە لە خوێندنەوەی ئەم سەرەتایــە

دورروو درێژە بوونەوەو تۆزێ مێشکتان هاتەوە سەر خۆ،ئەوسا دەست بکەن بە خوێندنەوەی (ئاگرو گول)، ئەمەش بەرهەمی شاعیرێکی ترە کە لە بەزمی شاعیرانی کوردستان‌دا دەنگی بەرز کردۆتەوەو خەریکە بە چریکەی خۆی مەست‌و سەرخۆشمان ئەکات. ئەستێرەیەکی تازە یە لە ئاسۆی ئاسمانی شیعرو ئەدەبی کوردی‌دا پرشنگ ئەداتەوە ، مەلەوانێکی نوێ‌یە لە دەریای بێ بنی ئەدەبیاتا ، باسك‌و با ئەکوتێ‌و پەل ئەهاوێژێ .

خالید دلێرە بە شێوەی کۆن‌و نوێ ، شیعری تەررو ئاوداری دڵی دڵداران ئەخاتە خولیاو لە چۆڵ‌و بیابانی (سەودا) دا (سەودا سەر) یان ئەکا (دڵدار)ی نەفام کە (تەمەن زۆری لێ کردوە بە بیانوو) تێ دەگەیەنێ :

نەخێر سەهووی ، من خۆم بەلاوئەزانم
شایستەی نازدارێکی نەو جەوانم
هەموو گیانم لاوێتی‌و جۆش‌و سۆزە
لە ناو دڵما (هەمیشە هەر نەورۆز).

نیشتمان پەروەرێکی بە جەرگ‌و نەگۆررە ۰ لە پێناو کورد ، لە پێناو کوردستان بە بیر ، بە باوەرر ، بە عەزمی پۆلایین خـــەبات دەکات ، وەکوو خـــۆی ئەلێ :

گەلێ سەختم
پوختەو نەختم
لەسەر مان‌و نەگۆررانم
زۆر زۆر دلنیاو بە جەختم

کاك خالیدە کە رێگەیەکی گرتوە بـەری نادا ، رێگەی خزمەتی میللەتی کوردو هەموو میللەتانی تر ، رێگەی دوژمنایەتی‌و بەربەرەکانی لەگەل ئیمپریالیزم‌دا ، پشتی داوتە هێـزی میللەت‌و برروا ، و خــەبات ئەکات ۰

کاك خالید کورری ـ عبد الواحد ـ ، مەشهوورە بە (دلێر) ، لە سالی ۱۹۳۳ لە شاری کۆیە لە دایـك بووەو قوتابخانەی سەرەتایی‌و ناوەنجی (متوسطە)ی لە کۆیەو سانەوی لە کەرکووك تەواو کردوەو لـــە (شەریکەی نەوت) لە کەرکووك کرێکار بووە ۰

هێندێك شیعرەكانی خالید دلێر بە پەرش و بڵاوی لە رۆژنامەی « ژین » و « خەبات » و « شەفەق » و « هیـوا » و هێندێكیش ساڵی ١٩٥٧ لـە نامیلكەی « گزنگی هەتاو » دا بڵاو كراوەتەوە .

ئەگەرچی زۆربەی زۆری شیعرەكانی كاك خالید (مۆر)ی نیشتمان پـەروەری و ئازادیخـوازی و دژمنایەتی ئیمپریالیزم و كۆنە پەرستی یـان پیوەیەو مێشكی خوێندەواران بە (بۆن و بەرامـە)ی بیروڕای پێشكەوتوانە زاخاو ئەدەن ، دەبینین جارو بارە لەسـەر (رقعە)ی (شطرنج العارفین)ی خەیاڵا (مـۆرە)ی هەستی دەروون لەباتی (دوو شەش) بێنێ (خـاڵ خاڵ)ی هێناوە و كاك خالیدی داوەتە دەست (شامار)ی سەودای دڵداری ، ئەویش (قەپ)ی كردوە بـە (رەفیسكە) و (مەچەك)ی داو لە (عرشی عظیم)ی شیعری سیاسی یەوە رای كێشاوە بو (وادی) هەڵبەستی دڵداری .

(درۆزن) ، (هەوەڵ دڵداری) ، (وەرامێك)و (داوای نامە) نموونـەی جۆش و خرۆش و ملـەو

بەربەرەکانی دەروونی شاعیرنو دەری دەخەن کە کاك خالید ئەو (عابد)ە نی یە لەسەر (کەوڵو پۆست) دانیشتبیو وازی لە (دنیاو ما فیها) هینابیو ، تەنها جاری بو کە هات بە سەرما دڵداریم تووش بوو ، کە لە (هەوەڵ دڵداری) دا ووتوویە تەنها (چاو بەست) یکی شاعیرانەیەو هیچی تر .

واچاکە باش ئەم هەموو دریژ دادرری یە سەرەتاکە بە داوای سەرکەوتنو پیشکەوتن بو خالیدو هەموو شاعیرو ئەدیبە پیشکەوتووە کانمان دوایی پێ بهینم . ئاواتە خوازم هەر کەس لەبەر خۆیەوە ئەوەندەی بۆی دەکریو پیی دەکریو بەو جۆرەی پیی دەکری لە خزمەتی کوردو کوردستان ، لە گەشە پێ کردنی زمانو شیعرو ئەدەبی کوردی دوا نەکەوی .

عیسا

١٥-٣-١٩٦٩

یەک دوو قسە

خوێندەواری بەرێز

نازانم بە مانەی بەر دەستان بڵێـم (شیعر) یان نا ؟ بەڵام ناچارم وایان ناو بنێـم چونکە لەمەو پێش هەندێکیانم بەم ناوەوە بڵاو کردۆتەوە •

ئەم شیعرانە ، زۆربەی شیعرەکانمە • هـەندێ شیعری سەر دەمـی قوتابخانەی سەرەتایی‌و متوستەم ماوە کە لەم کاتەدا لەبەر دەست نەبوون ، لەگەڵ چەند پارچەیەکی تریشدا کە ئێستا بە لە ناو چوو ئەژمێرێن ، هەروەها چەند شیعرێکی کەش کە لە دەمیکەوە دەستم پی کردوون‌و تا ئێستا تەواو نەبوون !! هیوادارم لـە هەلێکی تردا بتوانم ئەوانەشتان پێشکەش بکەم •

ئەم شیعرانە هەموو شیعرە بڵاوکراوەکانمیان لەگەڵدایە ، یەکەم شیعری بڵاو کراوەم نەبێت کە بە ناوی (بەهاری ساڵی تازە) وە لە رۆژنامەی (هەولێر - أربیل) لە بەهاری ساڵی ١٩٥١ دا بۆیان بڵاو کردمەوە ، زۆرم هەوڵدا دەسم نەکەوتەوەتا بیخەمە تەك ئەمانەوە . هەر خێرۆمەندێ دەسی کەوێت و بۆمی بنێرێت زۆر سوپاسی ئەکەم .

بۆ ناوی ئەم کۆمەڵە شیعرەش ، چەند ناوێکم بە خەیاڵدا ئەهات . (یەکەم شەهید) ، کە شیعرێکم هەیە بەم ناوەو ئەمەویست لەگەڵ ئەمانەدا بڵاوی بکەمەوە بەڵام دەستم نەکەوتەوە . جارێ وازم لەم ناوە پیرۆزە هێنا بەڵکوو بتوانم بەشی دوومی کتێبی شیعرەکانم بەم ناوەوە ناوبنێم . ناوی (بێبەشی) کە لەگەڵ شیعرە نستمانیی و دڵداری یەکاندا رێك ئەکەوت ، بەڵام لەبەر ئەوەی نەختێ مانای وورە بەردانی تێدایە وازم لەمەش هێنا . ماوەیەکیش چاوەروانم کرد ، زۆریشم لە برادەرو دۆستان پرسی لە (ئاگرو گول)م باشتر دەس نەکەوت . هەرچۆنی بێت ، هیوادارم بە

دڵتان بێت و لــه کەم و کوورری یەکانیشم نەبوورن ، چ رێگا یەك بە باش ئەزانن بەو رێگایە بیان خەنە بــەر چاوم •

لە دوایی‌دا ســوپاسی مامۆســتای خەباتکــەر کاك (عیسا) ئەکـــەم کەبــە ســـەرەتا جوانەکەی نرخی کتێبەکەمی زیاد کرد ، وە سوپاسی کاك : جمال بەختیـــار ، عبدالله ســـالار ، کامل أحمـــد معروف ئەحمەد تاقانەو بەختیـــار مستەفا ئەکـــەم کــە بە وێنە جوانەکانیان کتێبەکەیان بۆ رازاندەمەوە • ئیتـــر بەختیاریتان بۆ ئەخوازم •

بەغدا ـ مارتی ١٩٦٩

خالید دلێر

کورد و ئاشتی

ئەم هەڵبەستەیە لە ڕۆژنامەی (ژین) ی ژمارە (١١٩٣)ی ساڵی (٢٩) ، ڕۆژی ١ نیسانی ١٩٥٤ دا بڵاوکراوەتەوە .

لاوی کورد ئاشتی دەوێ ، داوای سەلام بۆگەل دەکا
بۆ بەجێ هێنانی داوای هێزی خۆی کۆمەڵ دەکا

ئارەزوویە نیشتمانی پێشکەوێ و خۆش بێ نەوك
حەز لە کاولگەی بە وێنەی بیشەوو جەنگەڵ دەکا

مۆری خۆی خستۆتە سەر پەیمانی ئاسایشی جیهان

کۆتری ئاسایشە ، خۆی دوور لە داڵو قەل
دەکا

میللەتانی سەر زەمین گشتی بە هاوڕێ دائەنێ
بۆیە بۆناو باخی ئاشتی خۆی بە وێنەی مەل
دەکا

داری ئاسایش رواوە ئەو مەلە ، کرمی بنی
بەو دەنوو کانەی لەگەڵ خاك لاشەکەی تێکەڵ
دەکا

شیری برروایی لە دەس دایەو ئەبارێزێ بەری
گەر دزێ هات بیررنێ ، بەو شیرەدەستی پەل
دەکا

کورد لە ئیستعماری پیسی چەژتووە ئازارو دەرد
کۆیلەیی ناکا ئیتر خۆی دوور لە کۆتوتەل
دەکا

بۆ ئەوەی پەیمانی پاکستان‌و تورکی گۆرر بکا(١)
شان بە شانی هۆزی عارەب چاوەڕۆنی هەڵ
دەکا

کورد بە بۆنەی جەژنی نەورۆزی سلاوی پرر
دڵی
پێشکەشی هۆزانی گیتی ، ئاشتی خوازو کەڵ
دەکا

بەغدا – شوبانی – ١٩٥٤

---

(١) ئەم بەندە لەبەر سروشتی روژنامەکەو باری سیاسی ئەو رۆژە لە رۆژنامەکەدا بلاو نەکرایەوە

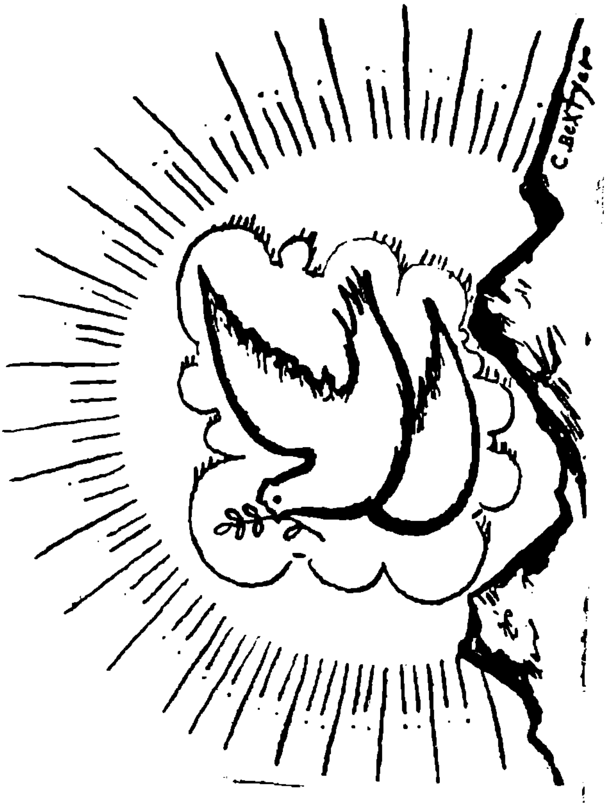

کۆتر

ئەم هەڵبەستەیە لە ڕۆژنامەی (ژین)ی
ژمارە (١١٩٦)ی ساڵی (٢٩) ، ڕۆژی ٢٢
نیسان ١٩٥٤ دا بڵاو کراوەتەوە .

کۆتر ئەی باڵداری جوان
ئەی ڕۆح سووکی دوور لە زیان

چەندی لێت وورد ئەبمەوە
بە بیرو بە هەستمەوە

لێت نابینم هیچ ستەم
گەورەو بچووک ، زورو کەم

مەلێکی بێ زیانی
لە ئادگـار جـوانی

ئەو دەنووکە بچکۆلە
ئەو پەڕرە نەرمەو نۆلـــە

ئەو قاچـــە بێ نینـــۆکە
پەڕی دەوری وەك لۆکە

ئەو چـاوە ، ئەو ئەبرۆیە
گشـتی شاهیدی تۆیـــە

کە ئەو شـــتەی داواتـــە
بۆ گشـت گەلان ئاواتە

ئەویش ژینی شـادی یە
ژینی پرر لـــە دادی یە

میللەتانی دووی جیهـــان
وەك پەیامبـــەر سولەیمان

نێ گە یشـــتن گوفتارت
بێ زیـانی رەفتارت

بۆیە لە دەستەی مەلان
ئەتۆیـــان کرد بە نیشـــان

نیشـــانەی ئاشتی خـوازی
دڵپاکی ، پـاك نیـازی

شـــادبێ هاوڕێ پیگاسۆ
وەك تۆی هینـــایە ئاســـۆ

ئاســـۆی ئاشـتی جیهانی
هی ئەنجـــام کامەرانی

چەند خۆشـــە گشت گیـــان لەبەر
وەك تۆ خۆی دوور کا لە شـــەرر

خێوی تەماع لا بچــێ
درروی لە چـــاو را بچــێ

ئەوســـا گشت لا بـە شــادی
بە ئاســـوودەو ئــازادی

ئەژین لەســـەر وولاتیـــان
بە رەنجیـــان ، بـــە بەراتیان

بەغدا - مارتی - ١٩٥٤

هەوەڵ دڵداری

ئەم هەڵبەستەیەم لە نامیلکەی (گزنگی هەناو) دا بلاو کردەوە کە لە ساڵی (١٩٥٧) دا دەر چوو ، وا بەبێ دەس کاری تێدا کردن - دوو بارە ئەیخەمەوە بەر چاوی خوێنەوارە بەڕێزەکانەوە ٠

لە سەر روانی داری تەمەنما
چەند ساڵ بەسەر چوو
تەنها جارێ بو ، کە هات بەسەرما
دڵداریم تووش بوو

تا بڵێی ژیان سەخت بوو ، پرر بوو
لە قۆرت ، مەشکەلە
گەنجی هان ئەدا ، بە تاوو گورر بوو
خێرا بـــە پەلـــە

بۆ گۆشە گیری ، بۆ بیر کردنەوە
لـــە بیر وەهـــا
فێڵ بن بۆ زیان لە بیر بردنەوە
پەستی نەبێ تیـــا !!

جوانێ سرنجی وا راکێشابووم
هەر وەك فریشـــــتە
خۆی ئەنواند ، منێك کەوا تەنیا بووم
بردمی لـــە خشـــــتە !

بە نیگای جوانی ، پرر لە دڵداری
خەندەی سەر لێـــوی
کرداری ئەنواند ، تا بەناچاری
هـــەستت بزێـــوی

دەنگی ناسك تر ، لە دەنگی پەری
ئاواز بوو بۆ دڵ
لە جووتی لێوی سوور هەڵ ئەوەری
زۆر سوور تر لەگوڵ

هەر گیز نەم بیستوە ، دەنگی واناسك

وا بۆ گوێچکە خۆش
وەك مۆسیقای ژین ، بێ وورە تك ، تك
گیانم ئەی کرد نۆش

منیش کە هیوا داری بووم ، نەك بەد
دڵمی وا بەهـــەست
نیشانم ئەدا زۆر رەقتر لە بەرد
باش ئەم کرد بەربەست

چاوی واتێنووم بۆ ئاوی جوانی
ئەو هێزەی ناوی
ئەم خستە پشتی پەردەی پەنهانی
بەرامبەر چاوی

ئەم ووت : گەربێتو لە خوێندن بکرێ
لەم پایـەی ئیمـڕۆ
بەگی دڵداری بە سەرا ببڕێ
ئـــەبێ رەنجـــەڕۆ

ئەم زانی ئەوی قازانجی خەڵکی
بێنێتە بـــەر چـــاو

داری ئاواتی ئەوەریێ پەلـکی(١)
وەك داری بێ ئاو

بە بیرا هەر گیز نە ئەهات کەوا
لـــە بـــۆ غەریزە

من بدۆڕێنێ ، لـــە پێنـــاو ئەوا
بی بینم زیـــزە !!

ئاوا بـــەم جـــۆرە بە پاچی پاکی
تـــەلاری ئەمـــەل

گۆڕا بە دەشتێ ، کاکی بە کاکی
لێی بخوێنی قەل

لە ژێر کەلاوەی هیـــوامو تاسەی
ئومێدەواریـــــم

بێ بەزەبی‌یانە وورد کرا کۆرپەی
هەوەڵ دڵداریم !!

کەرکووك چلە (کانوونی دووەمی - ١٩٥٧)

---

(١) پەلك - گەڵا

بەهاری ژین

لــە ژمارە (١٠)ی ســالی یەکەمی مانــگی نیسانی ١٩٥٨ی گۆڤاری هیــوادا بلاو کراوەتەوە ٠

با هەڵنیشێ لە رووی ئاوونگ تیشــکی خۆر
تێکەڵاو بــێ رەنگی ســەوزو رەنگی زۆر

با هەڵفرێ بولبول لەم چــڵ بۆ ئەو چــڵ
دائــە کێنێ ئاوونگی سارد لــە رووی گوڵ

جێ پێی مالآت پرر لــە ئاوی باران بــێ
بلعەی مــەررو بزنو بــەرخو کاران بێ

ئەو ئاوازەی هیــچ کــەمانێ ، هیــچ نایێ
ئاوازی وا نــەرمو خــۆشــی لێ نایــێ

قازو قورینگ بـه قاژەو دەنگی بـەسۆز
بێنن بۆمـان موژدەی بەهـارو نەورۆز

بـا مراوی بـەخێرابیو لەنگـەلەنگ
بێنو بچـن بشڵەقێنن گۆمـی مـەنگ

با ئـەو بەفرەی لـە لووتکە ئـەتوێتەوە
بەسەر باڵای بووکی کێـو شـۆرر بێتەوە

بلەرزێنێ لاسـکی مـۆرووی ووردیلـە
لاسـکی وەنەوشـەو نەرگزو حاجیلـە

با کـەو جێگەی لووتکەی سپی بەرز بێ
هێند بخوێنێ لە قاسپەی خـۆی وەڕس بێ

با وولاتـم لەمـە زیاتر جـوان بـێ
هـەموو شتێ هـۆی دڵخۆشیو ژیان بـێ

ئەگەر ئێمەی خـاوەن وولات هـەزار بین
چەوسـێنراوەی دەس بێگانەوزۆردار بـین

بە ئێمە چی جوانی سروشت ؟ هی بـەهار ؟
روونی کانی ، وورشەی گیا ، چرووی دار ؟

کام جوانی ، کام ئاواز ، کام بۆنی خۆش
دلی هەزار لە خەم ئەکـەن فەرامۆش ؟

یا کـەی گیانی هۆزێکی رووتو برسی
جوانیو خۆشی کـەژی بەهار ئەپرسی ؟

جوانی وولات هەستی وورد فێر کردووین
بەلام ئـەوەی هەستی ووردی بردووین

بێگانەیـەو کـردارى ناشـیرینی
ئەو لـە کوردی گۆرریوە یاسای ژینی !

ئەو یاسایەی سـەربەستی ، شـادمانی ،
ئامانجیەتی هـەر یـەك لـە بەندەکانی !

کـەچی ئێستا یاسای ژیـان سەراسەر
تەرخانە بـۆ درزندەی لاساری گـەرر

هەر رۆژ بـە داوی پیلانێ ، تـەگبیرێ
رێگەی شـادیو سەربەستیمان ئەگیرێ[1]

بەلام ئەوەی درێغی بـێ ، با نەیکـەن

(١) لە دوای یەك بوونەوەی هاشمیەکان دانراوە.

برڕۆن لە سەر ئـــەو کردارانەی ئەیکەن
ئێمەش بــەرەو ئاما نجمــان ئازایانـــە
ئەڕۆین ، خەبات ، یەکگرتن پیشەمانـــە

قۆناغمان دوور تریش بــۆ هەر ئەیگەینێ
مـــوژدەی دوا ڕۆژی ڕەشیان ئـــەدەینێ

ئەهێنێــە کـایـــە بـەهـــارێـکی وا
پڕ لـــە شـــادیو ژیـــانو بارێکی وا

لەگەڵ بەهـــاری برســیەتی جیــابێ
هـــۆی ژیانێکی پـــڕ خـــۆشی تیابێ

لە ژێر سایەی (بەهاری ژین) گەلی کورد
بێباك بژیـــن ، شادمان ، درشتو وورد

کوردستانی جوان ماڵی کـورد بێو بەس
بەسەریـــەوە نەبێ هەرگیز بەشی کـەس

گەلی کوردی گوردیش بە بازوو و قۆڵی
خـــاك بکێڵێو کانگەی ئاڵتوون هەڵکۆڵی

کۆن تێك بداو تازەی لەجێ دروست کا
ڕەنجی مەردووم تێکەڵ جوانیسروشت کا
لەگەڵ کاروانی میللەتان هەنگاونێ
سویای شکستەی دوژمنانی ڕاو نێ
ژیانی کورد هەر ئاهەنگ بێو هەر شایی
(بەهاری ژین) هەرگیز نەیێ کۆتایی

کەرکوك ـ مارتی ـ ١٩٥٨

سکالایەك

لەکوردستانی ئەودیوەوە

لە خەباتی ژمارە (٨٨)ی رۆژی دوو شەممەی (٢ی تشرینی دووەم ١٩٥٩) ، سالی یەکەمدا بلاو کراوەتەوە . گۆفاری (شەفەق) یش لە (خەبات) وەری گرتوو لە بە شی (گەشتی خوێندەواری) دا بلاوی کردەوە .

کـــوردم
یانی ! ئازاو گوردم
ئیمپریالزمی دوژمنم
دابەشی کردوە وەتەنم
تاکوو بەراتی کوردستان
زۆر بـــە ئاســـان
بچێتە باخەڵی ئـــەوان

★

منیش دەربە دەر بە قاچاخ !!

ئەبردم سنووری (نەبووی) یلساخ !!
لە کوردســـتان
ئەوەی بەستراوە بە ئێران ،
ئەوەی نان لێی دەسناکەوێ
کانگەی بەراتیشە ئەوێ !!
بەڵام نان لێی دەسناکەوێ
لە مەهاباد :
پایتەختی کۆماری ئازاد
خزم‌و خوێشم بەجێ دێلم
قوڕاوو بەفر ئەشێلم
بەرەو گەرمێن دێم بۆ نانێ
ئەبێ ، نابێ ، خوا ئەیزانێ
لە گەرمێنیش هەر برسیمە ،
نانی ژەمێ چیە ، نیمە .
جار بۆیاخچیم
جار جار خەریکی حەماڵیم .
لەم ئیشانەش ،
تا لەم ئیشە بچووکانەش ،

چیم دەسکەوێ ، زۆر بێ یاکەم ،
سوپاسی خوداوەند ئەکەم .
بەمەش رازیم ، لێم ناگەڕێن
کە پۆلیس ئەمبینن ئەڵێن :
هەتیو کوانـــێ ؟
کوانێ پەساپۆرتت کوانێ ؟
تۆتیرانیـــت !!
من ئەوەندەم دەس ناکەوێ
کەپۆلیس لە منیان ئەوێ
بۆئەوەی بهێڵن بژیم
لەو خاکەی لێی بێگانە نیم

★

ئیشکەرێکی گورجو گۆڵم
بە تەنیا شاخێ ئەکۆڵـــم
کۆڵم ، قۆڵم ، شانم ، بازووم
هەر لە ئیشدان ، ماندووم ، ماندووم
لەگەڵ ئەمەشدا کولـۆلـم .
ئەزانم بۆ لــــەم ئازارەم

هاوین و زستان ئاوارەم
لە گەرمێنی بۆ کوێستانێ
★
بۆمـــن ، بۆمـــن
بۆمن دەسناکەوێ هەرزن
بەڵام دوژمـــن
لەبەر زۆر خەوتـــن و خواردن
لـــە رەنجی مـــن
لـــە خوێنی مـــن
ئاوساوە وەك دەعبای گۆشتن •
★
زۆر باش ئەزانم دوژمنـــە
ئەو هۆی نزمی ژینی منـــە
یەکێك هەمیشە برسی یە
کەرەنجی خۆی بۆ خۆی نی یە •
★
با ئەوان هەر خوێنم بمژن
هاو ووڵاتیانم با بکوژن
با کوردستان بە خوێن سوور کەن

بۆ جەنگ با هەر لوورە لوور کەن ،
سوپای بێ ئەژمار با بێنن
مەرگ بچێنن
کچو ژنان بگرێنن •
ئەم کارانـــە :
ئەم کارە نا هەموارانە
خۆیان ئەخـــات
زووتر بەرەو گۆڕر ئەیان بات
نیشتمانەکەم ، کوردستان
سەختی شاخو بەفری زستان
ئازاو چالاکی فێرکردووم
فێری کردووم کە ئازابم
بـــە توانـــابم
دەنـــا •••••• نابم
چونکە وام بۆیە نەمردووم •
یەکێ وابێ چۆن ئەترسێ
لە مافی خۆی چۆن ناپرسێ ؟
من کەوا دڵنیـــام لەوە

رۆژ هەڵاتن لە دوای شەوە
زۆر دڵنیـــام ،
دڵ پرر لە ژین ، پرر لە هیوام ،
بێ گومانـــم ،
باش ئـــەزانم :
کاتی رزگاری من هەر دێ
ئەو ساکەش سەدقەڵو بەردێ •

کەرکووك
تشرینی یەکەمی ١٩٥٩

بۆ دوژمنی گەوج

چۆن لە رێگەی سەندنی مافی گەلی کورد لا ئەدەم؟
چۆن بەررە بە خوێنی سووری رۆڵەکانی دا ئەدەم؟!

چۆن لـــە رێی راگرتنی کورسی شلۆقی تێوەدا
بەرژەوەندی (١٦) ملیۆن نەفسی کورد بەربا ئەدەم

قەت ئەمانە ئیشی مـن نین مـــن هەمیشە تا ئەژیم
دەرسی هەڵمەت ، تۆڵە سەندن ، بـۆ نەوەی کورد
دا ئەدەم

گەوجە ! تازە کورد بـــە هیچ کەس نافرۆشرێ‌و
ناکـــرێ
چۆن منیش وەك تۆی گەوج ، خەنجەر لە فەردەی
کائـــەدەم

نەمری ، یا خود بەختیاری ، هەر بەشی تێکۆشەرە
بۆیە وا پشتم بە هێزی میللەت و بڕوا ئەدەم

یا هەڤاڵان چەپکە گوڵ دێنن لەبۆ سەر گۆڕەکەم
یا خو توند باوەش لە بووکە جوانەکەی ئاڵا ئەدەم

من سلاوێکی هەزارو رووتەنێکم دەس کەوێ
سەد دراوی تۆ و کورسی تۆی لە پێناوا ئەدەم

گرتووخانەی تسن - کەرکووك —
تشرینی یەکەمی - ١٩٦١

پێشمەرگەی کوردستان

من پێشمەرگەم ، پێشمەرگە
لەسەر مانی کورد بەڵگەم

بەڵگەم بۆئەوە کە کورد
بۆ دوژمن نابێ بە پرد

زۆری کـــاری تێ ناکـــا
سەر بۆ دوژمن شۆرر ناکا

تاڵی‌و سوێری ئەچێژێ
تا بوونی بپارێزی

لای وایە ماف ئەسەنرێ
بۆیە بۆ ژیان ئەمرێ

سەر بەرزیو بەختیاری
لە ژێر سایەی رزگاری

بە هەر نرخێ بێ ئەکرێ
ئەکوژێ ، ئەبرژێ ، بۆێ ئەمرێ

لەسەر راستی ئەمانە
من بەڵگەمو نیشانە

دوژمنانی کوردستان
هێرشیان هێنا ویستیان

گەلەکەم بفەوتێنن
دوایی بە بوونی بێنن

منیش لەم سەدەیەدا
کە خەڵك بو (مەریخ) ئەرروا

گەلان لە مانگی دەسکرد
دەوری زەمین یان پرر کرد

له لام شه‌رمه‌و مخابن
سه‌ر شۆرر بکه‌م بۆ دوژمن

ده‌سته وه‌ستان ببینم
ئاگر به‌رده‌نه ژینم

خراپه کاران بکوژن
به کۆمه‌ڵ منداڵ‌و ژن

خوێن به‌سه‌ر ریشی چه‌رمگ
دا بێته خوارێ ، تك ، تك

ئه‌م خاك‌و هه‌واو ئاوه
پشتاو پشتمی لێ ژیاوه

وولاتی وا خۆشه‌ویست
وێران بکه‌ن ، بست‌به‌بست

دێ به سه‌ر خه‌ڵکی چاکی
دا وێران بکه‌ن پاکی

ئاگر دمن خەرمان‌و رەز
تالان کەن ناو ماڵ‌و پەز

واجب‌و شەرەف ، ئەمەك
دەستیان پێ دامە چەك

پاڵیان پێوە نام کەوا
بۆ مافی (ژین)ی رەوا

بۆ بەرزی نیشتمانم
بەخت کەم ، ماڵ‌و گیانم

دەست‌و دەم‌و داوێن پاك
لە هەر چی ترسە بێ باك

تا تووانام ئەکا برر
پێشمەرگەمەو هیجی تر

گوێ رایەڵ‌و هوشیارم
چاك‌و خراپ ئاگادارم

ژیانم سەر تا پا ئێش بێ
لەم جێ راکەم بۆئەو جێ

لەم فرمان بۆ ئەو فرمان
بە چلەی هاوین یا زستان

برسی‌و رووت‌و پێ‌خواس بم
لەبەر بێ خەوی کاس بم

تاکوو نووزەم تیا مابێ
گیانم لە لەشما مابێ

بەرامبەر نیشتمانم
خۆم بە قەرزار ئەزانم

هەتاکوو نەبمە قوربان
کوردو خاکی کوردستان

لە لام شەرمە باس بکەم
بە خۆم بڵێم پێشمەرگەم

چونکە قسەو کردەوە
نابێ لێك جوێ بنەوە

ماڵو کەسم پەرێشان
هەموو بمرن لە برسان

لەســـەر رێـگا ســـواڵ کەن
بۆنان ، ئەم ماڵ ، ئەو ماڵ کەن

تا کوو لە جەورو ستەم
کوردستان رزگار نەکەم

میللەتم ئازاد نەبێ
بەختیارو شاد نەبێ

سەر تا سەری ژیانی
نە بێتە کامەرانی

بەقەد موویەك زۆرو کەم
لەم رێگایە لا نادەم

چونکە ئەمە بۆ کوردە
لە رێی درشت‌و ووردە

هەتا ئەگەم بەئاوات
چوست‌و رێك ئەکەم خەبات

جا هەتاکوو ئەو رۆژە
وەکوو گوڵە بەرۆژە

روو ئەکەمە ئەو جێیە
خەباتی سەختی لێیە

(یان کوردستان یا نەمان)
ئەکەم بە ویردی زمان

- کوردستان ـ ١٩٦٥

C. Bektyar
1969

وەرامێک

ئەمەن زۆریت لە من کردووە بە بیانوو
وەك یەکێ بم لە بن ساڵاندا مردوو !!

پشت چەماوەی زەمانە بم ، دار لە دەس
هیوا برراو ، تەنگە نەفەس ، بێ مەبەس

ها ئیمرۆ ها بەیانی رەت بم ، بمرم
تۆش جێ بێڵم ، بۆ پاسەوانی قەبرم

تۆی وا ناسك ، تۆی ئەمەندە شۆخو شەنگ
تاکوو مردن بۆوەش بەی لە گۆررو سەنگ !!

یادی سامناك ، گۆرریش لە یاد سامناك تر
ئەم دوو سامە بۆ عومرت ببنــە ئاگــر

نەخێر سەهووی ، من خۆم بەلاو ئەزانم،
شایستەی ئازادرێکی نەو جەوانم

هەموو گیانم لاوێتیو جۆش‌و سۆزە
لە ناو دڵـدا (هەمیشە هەر نەورۆز)ە

زەماوەندە ، هەڵپەرکێ‌یە ، شادی‌یە
ژیانە ، تێکۆشـانە ، ئازادی یـە

گۆرانی‌یە ، مۆسیقایە ، سەمایە
هەزارویەك بەزمی تری تیایە !!

بە لەنجەیێ ، بەنیگایێ ، بە نازێ
بە دوگمەیێ کە لە سەر سنگ بترازێ !!

بە سرنجێ ، پێکەنینێ ، ، بە رەوتێ
ئاژاوە نا !! قیامەتی ئەکەوتێ !!

خوێنی ئەبێ بە شاڵاوو بە ئاگر
چ ئاگرێ ؟! خوایە نەی بینێ (کافر !)

بۆ گوشینی ، پەنجەیێ ، قۆلێ ، شانێ
دەس داهێنان ، بە قژی نەرمی ، جوانێ !!

بۆ ماچی گۆنایێ ، گەردنێ ، ملێ
وەك مەنجەڵی (نازانم چی !) ئەکوڵێ

کام بالەخانەی بەرزە ، لەم سەر ئەرزە
هیوای دڵم بەرز ترە لەو بەرزە

من کە پەروەردەی هەوڵو تێکۆشانم
ئیشێ نیە بە زەحمەتی بزانم

هیوای بەرز ، هـــەوڵو زەحمەتی ئـەوێ
چوونە (بەهەشت !!) تەقواو رەحمەتی ئەوێ !!

من ئەم لاوەم ، من ئەم کووڕەم ، ئەبینی
هەرگیـــز داماوی نازانێ لـــە ژینـــی

بەڵام ئەگەر بلێی منالْ ، منالْ نیم !!
هەرزەکاری سەر شەقامو بەر مالْ نیم !!

وەنەوشەکەی (باخی خۆمان !!) ئەی شەوبۆ
هەندێ بەینی هەیە عومری من‌و تۆ

جیاوازی عومر ، ئەگەر هەندێ بێ ، خێرە
لە دوو (وەرد) ا ، شۆی کۆن بە پیت‌و بێرە !!

دوور بینی‌یە ، تەحەمموله ، ژیری یە
واتێ نەگەی بێ تاقەتی‌و پیری‌یە !!

ئەگەر ئەم شعرە ببینێ پیاوی ژیر
(حەبیبە) و (تۆ) و (نالی) و (من) ی‌دێتەبیر !!

کە تەنیا ئیلهامی تۆیە ، وەحی تۆ
هەستی منە ، بە شێکە لە رۆحی تۆ

بێ تۆ ، کەی من شعری وهام داناوە ؟
کەی لەم مەیدانە وولاخم تاو داوە ؟

سوێند ئەخۆم بەم سروشتە ، بەو (خوا !!) یە
ئەمەی ووتم ، ئەوەنێ‌یە لە دلمایە

ئەوەندەی من ووتومە ، سەد ئەوەندە.
لە ناخی دڵدا ماوە ، تیایا بەندە

تازانم چۆن پەردەی (کپی) دڵ بدررم،
وەك ئەمەوی هەستی دەروون دەر ببرم

کەی ئەمانە شعرو هەستی دەرونن ؟
بە نیسبەت ئەو وەکوو نەبوونو بوونن

بەڵام چی بکەم ؟ هەر ئەمەندەم لە دەس دێ،
کەم کاروان نە مردوون لە نیوەی رێ !!

بەرامبەر تۆ ، هەر چی بڵێم ، هەر کەمە
دەر نابرێ ئەو خۆشەویستی‌یەی هەمە

بە رامبەر بەم دڵدارە بەم دڵپاکـــــە
کە لە راستیو خۆشەویستی دا تاکە

بە رامبەر بەم (شاعر !!) ە ئەی (حەبیبە !)
روو خۆش و دڵ بەرەحمو بەزەیی‌بە !!

بەغدا - ئابی - ١٩٦٧

داوای نامه

کاغەزم بۆ بنووسە
چیم پێ ئەڵێی پێم بڵێ!!
ئەبێ چی بێ تا ئەمەی
بۆمی بنێرێ ... گوڵێ؟!

ئەوەی بۆمن مەرامە
تەنیا نامەیە، نامە
قسەی ناوی رەقیش بێ
هەر وەك هی خۆش بە تامە!!

لە نامە جوێنم پێ بە
شەربەت نا، خوێنم پێ بە!!

کانی مەبە ، چیمن ، روونە
لافاوی چۆمو زێ بە !!

گەردەلوولی سەر رێ بە !!
شەستیری لەسەر پێ بە !!
تێکو لوولم بشکێنە
هەزاران تیرم لێ بە !!

پەردەی نامەی ئاسایی و
شەرمو ریز گرتن بدررە !!
لە نامە بە یەك ووشە
جەرگو دڵی من بدررە !!
چی ئەنووسی بنووسە
ئەوەی ووتیشی (کفر)ە !!
هیوام بەو فەرموودە یە
لە دوای (عوسر) هەر (یسر)ە !!

خەتو قسەت ببینم

چرپەی خۆشت دێتە گوێم !!
بە مانە وا ئەزانم
کەوا زۆر نزیکی لێم !!

دەنگی ناسكو نەرمت
چاوی بە نازو شەرمت
کە بەشێکن لە ژینم
هەر دوو ، ئەبیەم ، ئەبینم !!

خەریك ئەبم دەس بێنم
بە سەر ملو گەردنتا !!
نوقورچ بگرم لە رانو
جووتە گۆنای خرین تا !!

بچمە ناو دەریای چاوت
پیرۆزەی شین دەربێنم
نهێنی دڵت هەموو
بە چاوت بدرکێنم !!

دەس بکەم بە ئاخافتن
بە پێکەنین ، گاڵتەو گەپ
بت خافڵێنم ، ماچ بدزم
جارێ لای راست ، یەك لای چەپ
پشتو رانت دا بگرم
بە زللەی سەبر ، شەپ شەپ
لە شانو سنگت بگرم
گاز لە دوای گاز (قەپ بای قەپ) !!

تۆ بڵێی من بە ئەستۆت
بێ بەشم مەکە ، ئەی گوڵ
لە نامە ، با نامە بێ
خوێناو بتکێنێ لە دڵ !!
تۆ بڵێی خوێنڕێژی تۆ
من ، هەر خۆم ئەیگرمە مل
چونکە ئەزانم ئەی گوڵ
نەبووە گوڵ ، بە بێ چقڵ !!

بەغدا ـ ئەیلوولی ـ ١٩٦٧

قەلای ناوقەلات

له ناوەندی ئەو قەلاتە
کەوا یادگارو رەمزی
قارەمانی رۆژ هەلاتە
گزنفۆن[1] له بەری بەزی

نازدارێکی تێدا هەیە
سەر چاوەی خۆشی‌و ئاواتە
ناگیرێ ، سرکە ئاسکەیە
بە گیر نایە ، وەك قەلاتە !!

---

(١) گزنفۆن : سەرکردەیەکی یۆنانی بوو لە گەررانەوەیدا لە رۆژ هەلات له دەورو بەری (٤٠٠ سال پ٠م) هەولی داگیر کردنی هەولێری‌دا بەلام بۆی داگیر نەکرا ـ خاوەنی کتێبی « ئەناباسیس » ٠

بەڵێ خۆشم ئەوێ ، بەڵێ
چەندی بڵێن خۆشم ئەوێ
گیانم ئەڵێ ، دڵم ئەڵێ :
خوێنم ئەڵێ : « هەر ئەمەوێ » !!

خزم‌و دۆست هەموو پێم ئەڵێن :
بۆ ئەم (قەڵای ناو قەڵاتە)
مەچوو « مەڕڕۆ » مەکەوە شوێن
ئەمە ڕێ‌ی هات‌و نەهاتە !!

چیرۆکی کۆنت دێتە بیر
جادووگەر دەبوون بە ئاســــك
ڕاو کەریان ئەبرد بە تەگبیر
هەرداو هەردو باسکەو باسك ؟!

ئەمەش بە دیمەن ئاســکەیە
سحربازە ، جادوو گـــەرە
لە دوا ڕویشتنی (وەی)ە
ئازارە ، زیــانە ، شـــەڕە

نهێنیت لای بوو ، درکـانی !!

تاتۆی خـسته دەس وەك نێچیر

ئێستاش بەفێڵ ، بە شەیتانی

خۆی ئەنوێنێ پـەسـتو دڵگیر

تۆ کوژراوی دەستی ئەوی

یا ئەو کوشتەی دەستی تۆیە

(پەسته !!) تۆی داوە لە زەوی

مەسەلەی (دزومـاڵ خۆ) یە !!

بەڵام ئەی هەڵبژاردەی خۆم

ئەم ڕێگایەم گرتوەو ئەگرم

تۆش بۆ من نەبی من بۆ تۆم

ڕێی سەخت خۆشە لێشی بمرم !!

خزمو دۆست دەك بێ بەلا بن

بۆ هێندە دۆستی کۆڵـدانن ؟!

کەی دێ وەك من دڵنیـابن

لەیان دیـار بێو بـزانن

که ئەم قەڵا سـەخت‌و بەرزە
ئەو قەڵاتە سـرك‌و جوانە
ئەژنۆی من نا هێنـە لەرزە
سەر کەوتنیـان بۆم ئاسـانە !!

چونکە من کوردم لەم خاکەم
یەکێکیشـم لەو خێزانە
سڵ لە هیچ کامێکیـان ناکەم
خۆ (گەزنفۆن) نیم ، بێگـانە !!

ئەم توندی‌و تیژی‌یەی ئەی بین
شۆخی‌و مەکـرە ، نازە ، رازە
خۆشەویستی پێ ئەچێنـن !!
بۆرێی ژین دەرسـە ، رێبازە !!

بۆیە بە زەحمەت دێتـە دەس
زیاتر خۆشەویست بـێ
تاکوو لە لەش ماوە نەفـەس
هەمیشە جێی ناو مشـت بێ

هیواو هیـزی دڵـداریم هـەس
ئاواتم بە دوور نـــازانم
ئەم دوو چـەکەم بەرەو مەبـەس
باڵ بشـتە لە تێکۆشانـم

هیوا سەختی ئاسـان ئەکا
دڵداری ئەزیەت وون ئە کـا
هیوا (مردن) بە (مـان) ئەکا
دڵداری (بێستوون) کون ئەکا

قسەی هاتو نەهـاتی کۆن
نەهێشـتی ئەگـرمە مل
وەکوو ئاواتی (گەزنفۆن)
لەبن قەڵا ئەنێمـە گـڵ !!

بەغدا – تشرین یەکەمی – ١٩٦٧

پێشمەرگەی مرۆڤایەتی

قارەمانی شۆڕشگێڕان ، مایەی سەربەرزی ! گیڤارا
بۆ میللەتی ئەرجەنتینو خەڵکی سەر ئەرزی ! گیڤارا

لات شەرم بوو،تۆ هەبیتو وولاتێکیش هەبێ ژیر دەس.
نەتەوەیە بەش خوراو بێ،رەنج خوراوبێ تاکەیەك کەس.

ئەتەویست بِبی بە سەد کەس، بە هەزار کەس ،
بە ملیۆن کەس
هەر یەکەت بچێتە شوێنێ ، بۆ شۆڕش هەڵگیرسانو
بەس

لە پاش سەر کەوتن لەو شوێنە ، بێ شۆڕش نەژی ،.
نەبی گیر
ئەگەر بت کەن بەپێشەواش ، نەوەك هەر بت کەن
بە وەزیر

ئەم ئاواتەت بە ئاسایی نە هاتە دیی ، هەر بۆیە بوو
لەش‌و جەستــەی ، دەردەدارت ، لە مــەیدانا نەما ،
دەر چوو

ئەزانن بۆ لەشی جێ‌ما ؟ بە نیسبەت بەرزیی باوەڕی
بە نیسبەت بەرزیی ئامانجی تەحەممولی نەبوو ،
وەرێ !!

ئیستا لە هەر وولاتێکی دوا کەوتوو گیفارایە
جاڕی شۆڕش کردن ئەدا ، ئەم جاڕ دانـــــە
دوایی نایە

تا لە ژێر پێی ئیمپریالیزم‌و زۆرداران‌و خوێنمژان
هەموو جیهان نەبێ بە ئاگرو نەهێنرێتە هەژان

تا میللەتان ،لە چاڵ نەنێن لاشەی ئیستعماری چەپەڵ
تا کریکارو رەنجبەران نەژین شـادو تێرو تەسەل

بە شۆڕشگێڕی‌و نەبەردی گەیاندی‌یە نیهایەتی
کالای بالایە پێی بلێن پێشمەرگەی مرۆڤایەتی

بیزانی‌بایە چەند برسی‌و چەند بەش خـــوراوین ،

ئیمەی کورد
بی گومانم لە هەر کوێ‌با ، هاوارێکی بۆمان ئەکرد

بۆ بیرو باوەڕی وا پاك ، بو ئامانج و بۆ گیانی (خی)*
مردن‌و نەمان هەرنی‌یە ، مردنی‌چی ؟ نەمانی چی ؟

تا هەموو مافێکی خوراو نە گاتەوە دەس خاوەنی
گیڤارا هەر شۆڕش ئەکاو هەر درێژ ئەبێ تەمەنی

لە هەر قوژبنێکی جیهان ، شۆڕشگێڕی باسی بکرێ
گیڤارا یەکەمین کەسە لەم مەیدانە ناوی ببرێ

هەر گوللەیە ئیمپریالیست بێنکێ هی گیڤارایە
هەر هاوارێ لە رووی بکرێ دەنگ‌و نرکەی ئەوی
تیـایە !!

بەغدا – تشرینی یەکەمی – ١٩٦٧

لەگەڵ ئاوێنەدا

ئاوێنەکەم گێلۆکەیە
ئەڵێی نازانێ من کچم
ئەو لەبەر دەم من لا نەچێ !!
چۆن من لەبەر ئەو لا بچم ؟!

خۆ سەعاتیش ماڵی رمێ
هەر وەك بڵێی باڵی هەیە
چەند لەبەر دەمی ئەوەستم
لام وایە ئێستاو تازەیە !!

ووردە هەڵێکم دەس کەوێ
را ئەکەم ئەچمە بەر دەمی

ئامەوێ گومانم هەبێ
بۆ نارێکی ، یا بۆ کەمی ؟!

سەیری هەموو لەشم ئەکەم
پشتی سەرو پشتی ملم
بەرو پشتو هەر دوو تەنشت
تا ئەگاتە قاچو قولم !!

ئەبێ هەموو جێگایەکم
وەك گەرەکمە ، رێكو پێك بێ
بۆ مەست کردنی لاوەکەم
هەر دیتنێکم ، سەد پێك بێ !!

نازانم من واجوانم
یا خەلك ریایی ئەکەن ؟
هێندە جوانیم هەڵ ئەدەن
عەقلم لەخۆ بایی ئەکەن !!(١)

(١) لە خۆ بایی بوون ــ (غروور بوون)

دۆستی دڵسۆز ، ئاوێنەیە !!
چونکە هەر بەراستیو بەبێ
کەمو زیادی ، پێم ئەڵێ
ئەگەر هەر عەیبێکم هەبێ !!

منیش ئەو عەیبە نا هێڵم
خۆم بێ عەیبو بۆن خۆش ئەکەم
بە جوانیو نازو بۆن خۆشی
دڵدارەکەم بێ هۆش ئەکەم !!

چەند حەز ئەکەم بەژنو باڵاو
سنگو مەمکم قیتو جوان بێ
خۆشە !! هەر ئەندامێکی لەش
بۆ چاوی لاوان نیشان بێ !!

کاتێ بەرێکی ئەچمە لای
تیرم لە جەرگی را ئەچێ!!
چاوی بە نەوعێ ئەگۆررێ !!
دەمو لێوی تامی ئەچێ !!

وەك منالّ دێتە بەر چاوم
ئەو كاتە هێندەم خۆش ئەوێ
حەز دەكەم زۆری بدوێنم
دەستی لەمل كەم ، هەر لەوێ !!

كە دەی ئاخێوم ئەشێوێ
دەم تێكەڵاو ، شپرزەیە
ئەم سەركەوتنە گەورەیەم
زۆربەی بە هۆی ئاوێنەیە !!

دایك و باوكیشم پێم ئەڵێن :
« هێندە لەبەر دەم ئاوێنە ،
رامەوەستە ، خۆ رێك مەخە ،
خۆ بامەدە ، خۆمەنوێنە !! »

بەغدا ـ كانوونی یەكەمی ـ ١٩٦٧

هاتنی یار

ووتیان : « پاش رۆژ ئاوا بوون ،
وا رۆژێکی تر هه‌ڵات » ،
وەك ئاوررم دایه‌وه
دڵداره‌كه‌م بوو ئه‌هات !

یار روو له هه‌ر شوێنێ کا
رۆژ هه‌ڵدێ ، گوڵ ده‌بارێ
زستانی ره‌ش ئه‌گۆررێ
به سه‌یرانگای به‌هارێ !!

به سه‌ر چاوانم هاتی
ئه‌ی رۆژو دڵو گوڵم

ئەی دەرمانو ئارامی
دەردو ئازارو کوڵم

چیت لەبەر پێ سەر ببڕم ؟
چیت بکەم بە قوربانی ؟
چۆنت پێشوازی بکەم ؟
بە ئاهەنگ!؟
بە گۆرانی !؟

لە کام جێگەت دابنێم ؟
ئەی هیواو تینو تاوم ؟
لەسەر سەرم ؟
لە ناو دڵ ؟
لە ناو بیلبیلەی چاوم !؟

گەر دڵی خۆم دەربێنم
بۆتی بکەم بە خواردن
هێشتا کەمە ، بە قوربان
خۆشە لەبەر تۆ مردن !!

لێم ببورە ، هەڵەم کرد
بۆ تۆ کەمن ئەمانە
کەی پێشوازی‌و جێگەی تۆ
وەك هی بەرەی ئینسانە !؟

بەڵام داخی گرانم
هەر ئەمانە شك ئەبەم !!
لە ناو دەردی نەبوونی
مەگەر هەر دەس لە دەس بەم !!

نرخی تۆ من ئەزانم
وا لە دڵو دەروونم
لە سینەم ، پاسەوانی
سەد گەنجینەی قارِوونم !!

بەغدا ـ کانوونی دووەمی ـ ۴۹٦۸

درۆزن

درۆ ئەکەی خۆشــت ئەوێم
دڵـــت لەو جێیە وا لە وێم

ســە ودای منی ، شەیدای منی
هەمیشــە بە دڵ لای منی

لـــەم جیهـانە فراوانە
لـەم هەموو شــتە جــوانانە

لـەم ژیانە ، لەم بە هەشــتە
تەنیـا خەیاڵی من بەشتە !!

لە دووریم ژیانـت تـاڵە
ســەر لێ شێواو ، زمانت لاڵـە

ئاگــاو هۆشــت لە خۆ نی‌یە
زەینت لە یەك جێ کۆ نی‌یە

بە چــاو ئەروانی‌و نابینی
نزیك نەبینی ، دوور بینـی

بە مـانی من شـــادمانی
خۆشـیم بە هی خۆت ئەزانی

هەر کارەساتێ روو بـدا
تۆ شـێواوی ، دەستەو دوعا !

هـــەزار حیسابم بۆ ئەکـــەی
سەد جاری (زەرب) و(کۆ) ئەکەی

خوایە ئەوی تێـــدا نەبێ
پێغـەمبەر (وابێ) ، (وانەبێ !!)

گەر یەکێ لات ناوم بەرێ
گوێت شـــل ئەکەی بۆخەبەرێ

هـەموو لە شـــت ئەبێ بە گوێ
ئەبێ چـی لێ نەهاتبێ !!؟

باش مەرگی ئەو من چۆن بژیم ؟
بۆ چی بژیم ؟ بێ ئەو منچیم ؟

بۆ دەستو پەنجـەی ئەو لاوە
ئەم سـنگو مەمکەم دانـاوە

لەو سـاوە بن یان داناوە
دەسی کەسـیان لێ نەدراوە !!

قژم بۆ ئەو هێشـتۆتەوە
بۆسەر ئەژنۆم شـۆرر بۆتەوە

رۆژێ ئەم چـاوە گەشـانە
ئەو نەبینێ پەرێشـانە

ئەم دوو گـۆنایە ، دوو لێـوە
جێگـەی مـژی ئەویان پێـوە !!

کێ ئەتوانێ وەك ئەوبمژێ ؟
ئارەزووی دەروونم بکوزێ ؟

ئەم لەشو لارە نازدارە
ئەزار نەدرێ ، بە ئازارە !!

وا خۆشە هەر دەم بیشێلێ
ئازام بی ئازار نە هێلێ !!

کام گوڵ ئەگرێ بە دەستەوە
من بۆن بەکار دێنم لەوە

ئەو رەنگی سووری خۆش ئەوێ
بۆیە سوورن کراسو کەوێ

چەند خۆشە دەس لەملانی کەم
چیم هەیە بە قوربانی کەم

چەندم لا خۆشە کتو مت
لە ماڵ دای بنێم وەکووت بوت !!

با هەرزەو سادەو منال بم
حەز دەکەم بە سەریا زاڵ بم

هەر دەم لەگەڵ ئەو لە ماڵ بم
ئەو (بوکۆکە) و من منال بم

من چۆن حەز دەکەم ئەو وابێ
بە ئارەزووی من بالاّ بێ

تا لەم بیرو خەیالانە
مێشکت خاڵی نابێ ، گیانە

تا فێری دڵداریت کردم
دڵو هۆشت لە دەس بردم

هەموو ئازای لە شت دەم بوو
هەزار ئیشارەت لا کەم بوو

پەروانەی چوار دەوری من بووی
تەنیا جوولەو نەسرەوتن بووی !!

ئەوەندەت سرنج راکێشـــام
لێت شـێواندم ، دونیاو رێـگام

بە پێکەنین ، بە عیشـوەو ناز
لە منی سادەت وون کرد ڕێباز !!

تا خۆشەویستیت خستمە دڵ
داوی دڵـداریت کردمە مـــل

وات ئەزانی لەم دونیـایە
تەنیـــا منی لاوی تیـایە

هەموو ئافرەت بە تەمای بن
بە دڵو بە گیـان و هەست لای بن

ئەبێ تەنیـا هەر بۆ تـۆ بێ
بەرەی ئافرەت رەنجـە ڕۆ بێ !!

بۆیە ئەوەنـدە سـادە بودی
بۆ هەموو شـت ئامـادە بودی

ئێستاکەش دڵنیـــای لـەوە
کـە دەیـــم لێت نابێتـەوە

چـەندی سـەر بەرەو سەر بێنم
ناتوانم وازت لـــێ بێـنم !!

بۆیە نازم لەســەر ئەکـەی
دوور بە دوور خۆم نیشان ئەدەی

جـار جـارە سـادە ، وەك پەری
بە بەر دەمـمــا تێ ئەپەڕری!!

هەر وەکوو تۆی جـاران نەبی
مامۆسـتای دڵـداران نەبی

کەچی دڵـت پڕر لە زامـە
هەر هی منە ، هـەردەم لامـە !!

بەڵام چـــاوت هەر راست گۆیە
ئاوێنەی دەروونی تـۆیە

بەبێ پەردە بە ئاشکرا
هەستی بە جۆشت دەر دەخا !!

چۆن ڕۆژو هەتاو دەبینم
واش هەستتی لە ناو دەبینم

بەڵام شتێ پەستی کردووم
ئارام وهۆشی ، هەستی بردووم

نازانم چۆندەر بەستت کەم
بت گرم بە ماچ مەستت کەم

چۆرر برر کەم شەهدی ئەو لێوە
هی ئەو جووتە گۆناو سێوە

بگوشم ، بمژم ، هەڵبێشێوم
ئەو لە شەت ، بە دەستو لێوم

لەسەر سنگو لێوو گەردن
دەم هەڵنەگرم هەتا مردن !!

ئێستاکەش کە ئەم هەڵبەستە
ئەبینی ، وا لەبەر دەستە

بە ووردی ئەی خوێنیتەوە
لە مانای وورد ئەبیتەوە

بە خۆت ئەڵێی ئەو کابرایە
ئەڵێی لە ناو دڵم دایە

قسەی دڵم هەموو ئەڵێ
بەڵێ ، خۆشم ئەوێ ، بەڵێ

بەغدا — کانوونی دووەمی — ١٩٦٨

نەگۆڕ

گەلێ سەختم
پوختو نەختم
لەسەر مانو نەگۆڕانم
زۆر زۆر دڵنیاو بەجەختم

بە بیر کردنەوەو زمانم
بە عادەتو بە ئامانجم
بە هیواو هەستو مەبەستم
کوردم • ئەمە باش ئەزانم
هەردەم کوردم
بەڵگەی سەختی نەگۆڕانم

رۆژ لە رۆژ هەڵات ئاوابێ
لە رۆژ ئاوا هەڵبێتــەوە
بە پێچەوانەی ئێستا ، مانگ
لە ئاسمانا بخولێتـەوە
مەردووم هەمووی
هەر چوار رەنگی راست بێتەوە
ئەو راستی یە کە من کوردم
لە مێشکی من ناسرێتەوە !!

هەر کەس بیەوێ وا نەبم
منی کورد بە بێگــانە بم !!
تا خاوەنی :ـ
ئەم دایکە میهرەبانە بم
ئەم ئەشکەوت وکێوانەبم
هی ئەم بێشەو لانانە بم
پێویستە من
گۆرِر هەڵکەنی
ئامانجی ئەو کەسانە بم

لە هەر کـــاتێ
دوژمن تەنگی پێ هەڵچنیم
ڕەنگی مەترسیو لە ناو چوون
لێ باتو ئیشارەم باتێ
ئەدەمە ئەم کەژو کێوە
نەك دوژمن خـۆی
دەنگی گوالەشی نامگاتێ
تا لەو کاتەش
لەهیوای دوژمن گۆڕر کردن
دڵـم خاڵی نابێ ساتێ

دایکم لە باوەشم ئەگرێ
ئەو گوللەی دوژمن تێم ئەگرێ
ئەو باوەشە سەختە نابرڕێ
منیش بۆ ژیان هەوڵ ئەدەم
یا داری هیوام بەر ئەگرێ
چەوسانەوە ڕەگی ئەبررێ
کورد ئازار دان دۆڵی ئەدڕێ

یا خو ئەمرم
چەند پیرۆزە
بوانســـانێ
لەبن شـــاخێ
لە ئەشکەوتێ
لە پێناو ماف‌و سەربەستی
لە باوەش دایکی خۆی بمرێ
خۆ ئەو کاتە ، هەر هیچ نەبێ
بە سەر بەرزی
ئەو بستە پاک‌و پیرۆزەم
لەم کوردستانە پێ ئەبرێ !!

بەغدا – شوباتی – ١٩٦٨

ناوەرۆک

لاپەڕە

ئاگرو گوڵ پێشکەشە	٣
سەرەتا	٤
یەك دوو قسە	١٨
کوردو ئاشتی	٢٢
کۆتر	٢٦
هەوەڵ دڵداری	٣٠
بەهاری ژین	٣٥
سکاڵایەك لە کوردستانی ئەو دیودوە	٤١
بۆ دوژمنی گەوج	٤٨
پێشمەرگەی کوردستان	٥١
ودرامێك	٥٩
داوای نامــــە	٦٥
قەڵاتی ناو قەڵات	٧٠
پێشمەرگەی مرۆڤایەتی	٧٦
لەگەڵ ئاوێنەدا	٨٠
هاتنی یار	٨٥
درۆزن	٨٩
نەگۆڕ	٩٩

١٩٧٠/٣٠٠٠/٤

Poetical works

FIRE AND FLOWERS

by

KHALED DLER

نرخی
٢٥٠
فلس